

Asia: VN/5698/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit suojeluesityksenteko-oikeutta ja suojeluesityksestä kuulemista koskeviin ehdotuksiin

(Asian vireilletulo 5§: ...Esityksen rakennuksen suojelemisesta saa tehdä: 1) omistaja; 2) valtion viranomainen, maakunnan liitto ja kunta, jonka alueella rakennus sijaitsee; 3) toimialueellaan sellainen rekisteröity yhteisö, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen;...)

Mikäli suojeluesityksenteko-oikeutta laajennetaan esitetyllä tavalla, tulee samalla turvata esityksen käsittely riittävän nopeassa aikataulussa.

(Kuuleminen 7§: "... Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava rakennuksen ja kiinteistön omistajalle ja, jos rakennus tai kiinteistö ei ole omistajan hallussa, sen haltijalle sekä viereisen tai vastapäätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalle ja haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on myös pyydyttävä rakennuksen sijaintikunnan ja Museoviraston sekä tarvittaessa muun asian kannalta olennaisen yhteisön lausunto...)

Rakennuksen ja kiinteistön omistajalta ja, jos rakennus tai kiinteistö ei ole omistajan hallussa, sen haltijalta tulee myös pyytää lausunto ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä.

Tätä tukee mm. lain perusteluissa todettu: "Suojelupäätöksen sisältöä harkittaessa on otettava huomioon omistajan ja muiden oikeudenhaltijoiden olosuhteet ja mielipiteet. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti suojelun taso on mitoitettava niin, ettei se rajoita omaisuuden käyttöä enempää kuin on välttämätöntä rakennuksen kulttuurihistoriallisen merkityksen säilyttämiseksi."

Kommentit alustusmenettelyn purkamiseen ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin

(Suojelua koskeva päätös 9§: ...)

ELY-keskusten resurssien ja asiantuntemuksen tulee olla riittävät asioiden käsittelyyn. Sekä suojelupäätökset että poikkeamispäätökset tulee saada kohtuullisessa ajassa.

Kommentit ehdotettuihin poikkeamisluvan edellytyksiin ja lupamenettelyyn

(Suojelupäätöksestä poikkeaminen 10 a §: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi rakennuksen tai kiinteistön omistajan tai haltijan hakemuksesta, asettamallaan ehdoilla myöntää luvan poiketa suojelupäätöksestä, jos: 1) osa rakennuksesta on vahingoittunut ja vahingoittunut osa vaarantaa rakennuksen käyttötarkoituksen mukaista käyttöä tai suojelun perusteena olevien arvojen säilymistä; 2) rakennuksen käyttäminen alkuperäiseen tai suojelupäätöksen antamisen aikaiseen käyttötarkoitukseen sekä muuttaminen uuteen soveltuvaan käyttötarkoitukseen on suojelun vuoksi estynyt; tai 3) sille on muu erityisen painava rakennusperinnön hoitoa ja käyttöä edistävä peruste. ...)

Tavoite poikkeamismenettelyn muutoksenhaun sujuvoittamiseksi ja selkeyttämiseksi on hyvä ja perusteltu.

Poikkeamismenettelyssä tulee ottaa huomioon, että rakennuksen terveellisyydessä, palo- ja pelastusturvallisuudessa tai esteettömyydessä olevat merkittävät puutteet voivat johtaa käytön estymiseen laissa tarkoitettulla tavalla. Nämä ovat poikkeamisluvan myöntämiselle erittäin painavia rakennusperinnön käyttöä ja hoitoa edistäviä perusteita ja niiden tulisi olla mainittuina joko lakitekstissä tai sen perusteluissa.

Helsingin yliopisto, Helsingin yliopiston rahastot ja Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy vastaavat sekä käyttäjänä (rakennusten haltijana) että kiinteistöjen omistajina merkittävästä määrästä kiinteistöistä, joilla on paljon suojeltua rakennuskantaa. Näitä rakennuksia tulee kuitenkin jatkuvasti käyttää ja ylläpitää sekä kehittää toiminnan tarpeiden muuttuessa ja samalla rakennuksiin kohdistuu yliopiston toiminnan luonteen vuoksi varsin tiukkoja vaatimuksia juuri terveellisyyden (mm. sisäilma-asiat), palo- ja pelastusturvallisuuden ja esteettömyyden suhteen.

Nykyisin Museovirastolla on oikeus antaa ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta ja vähäisiä poikkeuksia suojelumääräyksistä voidaan nyt myöntää suojelupäätösten puitteissa, jolloin poikkeamismenettelyn tarve vähenee. Nykyinen joustava käytäntö tulee säilyttää ja poikkeamismenettely on syytä rajata koskemaan vain laajoja ja merkittäviä muutoksia, esim. koko kiinteistön käyttötarkoituksen muutoksia tai suojelun päälinjauksia.

Isona huolen aiheena yliopistolla on, että poikkeamislupamenettely voi johtaa käynnissä olevien hankkeiden hidastumiseen, jos alkuperäisiä päätöksiä aletaan tulkita tiukemmin ja pieniinkin muutoksiin pitää hakea erillinen poikkeamispäätös. Uusi poikkeamismenettely kuulemisineen ei saa hidastaa rakennuksissa tehtävien korjausten etenemistä verrattuna nykytilanteeseen. Sujuva ja keskeytyksetön hankkeen läpivienti alusta loppuun asti on kiinteistönomistajalle ja käyttäjälle tärkeä asia, myös taloudellisesti.

Kommentit korvaussäätelyä koskeviin ehdotuksiin

(Korvaus suojelusta 13§: Jos suojelupäätös rajoittaa rakennuksen käyttöä tai hoitoa tavalla, josta aiheutuu rakennuksen omistajalle merkittävää haittaa tai vahinkoa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta kohtuullinen korvaus. ...)

Eriyistapauksia varten tulisi olla lain perusteella olla myös mahdollisuus nykyisen lainsäädännön mukaiseen täysimääräiseen korvauksen.

Lainsäädännön lisäksi on huolehdittava budjetin riittävydestä sekä myönnettäviin korvauksiin että rakennusperinnön hoidon avustuksiin.

Kommentit ehdotuksiin, jotka koskevat rikostunnusmerkistöjä sekä menettelyä rikosasioissa ja tarkastuksissa

-

Kommentit viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevaan ehdotukseen

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta

-

Seppä Ulla
Helsingin yliopisto - Toimitilajohtaja Teppo Salmikivi